

Oikeusministeriö

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvistä muutoksista, VN/9885/2025

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) on työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen lakisääteinen keskusyhteisö, joka toimii asiantuntijana työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen toimeenpanossa ja kehittämisessä.

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanossa on kyse perustuslain 124 §:n tarkoittamasta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, joka sisältää myös julkisen vallan käyttöä. Toimeenpanossa sovelletaan hallinnon yleislakeja niitä koskevien soveltamisalasäännösten perusteella. Toimeenpanosta huolehtivat yksityiset vakuutusyhtiöt, TVK ja Valtiokonttori.

TVK antaa lausuntonsa työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanon näkökulmasta ja toteaa seuraavaa.

Yleiset kommentit

TVK pitää hyvänä esityksen tavoitetta edistää tiedon liikkuvuutta sekä julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä. TVK kannattaa sitä, että kansallisessa sääntelyssä hyödynnetään EU:n tietosuoja-asetuksen jättämä kansallinen liikkumavara.

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanossa sovelletaan tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain lisäksi työtapaturma- ja ammattitautilain erityisiä säännöksiä tietojen saamisesta ja luovuttamisesta. Kaikissa sosiaalivakuutuksissa on niiden omissa erillislaeissa vastaavat säännökset oikeudesta saada ja luovuttaa tietoja. Säännökset

ovat välttämättömiä lakisääteisten sosiaalivakuutusten toimeenpanossa tiedon sujuvan liikkuvuuden varmistamiseksi ja toimeenpanon tehokkuuden takaamiseksi. Toimeenpano ja henkilötietojen käsittely on rekisteröityjen henkilöiden (etuudensaajat) kannalta läpinäkyvää ja avointa, kun laista ilmenee selkeästi, keneltä tietoja pyydetään ja kenelle niitä luovutetaan. Erityislakien tietosuojasäännösten soveltamisessa ei ole esiintynyt merkittäviä ongelmia. Tietosuoja-asetus mahdollistaa tarkentavien kansallisten erityissäännösten antamisen esimerkiksi käsiteltävistä tietotyypeistä ja yhteisöistä, joille henkilötietoja voidaan luovuttaa.

Kommentit tietosuojalain 4 §:än ehdotettaviin muutoksiin

TVK pitää hyvänä, että käsittelyn lainmukaisuutta koskevaa säännöstä täsmennetään ja laajennetaan siten, että henkilötietoja voidaan käsitellä suoraan tietosuojalain nojalla yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi ja tämä täsmennys ulotetaan koskemaan viranomaisten lisäksi myös julkista hallintotehtävää hoitavia yhteisöjä kuten yksityisiä vakuutusyhtiöitä ja TVK:ta.

TVK:n lakisääteisiin tehtäviin kuuluu edistää lain toimeenpanojärjestelmän kehittämistä. Tässä tehtävässä TVK voi tehdä aloitteita lain toimeenpanon kehittämiseksi ja aloitteiden tueksi erilaisia selvityksiä ja laskelmia ehdotusten vaikutusten arvioimiseksi. TVK käsittelee henkilötietoja sen lakisääteisissä tehtävissä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan c-alakohdan perusteella (käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi).

TVK:n näkemyksen mukaan TVK:n lakisääteinen tehtävä edistää lain toimeenpanojärjestelmän kehittämistä on myös tietosuojalain 4 §:n tarkoittama yleisen edun mukainen tehtävä.

Toimeenpanojärjestelmän kehittämiseksi laadittavia selvityksiä ja laskelmia varten TVK voi tarvita henkilötietoja myös oman organisaation ulkopuolisilta rekisterinpitäjiltä kuten Eläketurvakeskukselta ja Tulorekisteriyritykseltä. TVK pitää työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädettyä työtapaturma- ja ammattitautirekisteriä lain kehittämistä varten ja rekisteriin kertyvää tietoa tulisi voida hyödyntää myös kehittämissä tehtävissä. Vastaavasti TVK:ssa toimivan tapaturma-asia-asiain korvauslautakunnan tehtävissä kertyy tietoa toimeenpanojärjestelmästä ja tätäkin tietoa tulisi voida hyödyntää kehittämisessä. Tämän tyyppisten tietojen hyödyntämistä toimeenpanojärjestelmän kehittämisessä on toistaiseksi hidastanut oikeudellinen epävarmuus siitä, voidaanko tässä tarkoituksessa tehtyä henkilötietojen käsittelyä pitää yhteensopivana henkilötietojen alkuperäisen käsittelytarkoituksen kanssa.

Oikeudellisen epävarmuuden vähentämiseksi ja tiedon käytön hyödyntämisen edistämiseksi ehdotettavasta säännöksestä tulisi käydä selvästi ilmi, millainen henkilötietojen myöhempi käsittely on yhteensopivaa tietojen alkuperäisen käsittelyn kanssa ja mitä yleistä etua koskevalla tehtävällä tarkoitetaan.

Esityksen mukaan, mikäli myöhemmässä käsittelyssä olisi kyse viranomaisen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisesta ja henkilötietojen myöhempi käsittely olisi yhteensopiva henkilötietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa, käsittely voisi perustua esitettävään lainkohtaan (4 §). Esityksen perusteluissa todetaan, että palveluiden kehittäminen olisi yleistä etua koskeva tehtävä, ja siinä tapahtuva henkilötietojen käsittely olisi yhteensopiva alkuperäisen käsittelyn kanssa. TVK:n näkemyksen mukaan palveluiden kehittämiseen tulisi rinnastaa myös toimeenpanojärjestelmän tai lainsäädännön kehittäminen.

Esityksessä todetaan kuitenkin, että lainkohta ei luo oikeutta käsitellä henkilötietoja ns. toisiokäyttöön eli sellaiseen myöhempään käyttöön, joka olisi yhteensopimaton alkuperäisen käsittelytarkoituksen kanssa. Perusteluissa ei avata tarkemmin sitä, mitä

toisiokäytöllä tarkoitetaan. Laissa sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä (552/2019; ns. toisiolaki) käytetään käsitettä toissijainen käyttö ja sillä tarkoitetaan henkilötietojen käsittelyä mm. kehittämistoimintaa sekä suunnittelu- ja selvitystehtäviä varten.

Esitys jättää edelleen oikeudellista epävarmuutta siitä, voisiko TVK pelkästään ehdotettavan säännöksen perusteella käsitellä omien rekistereidensä ja muiden rekisterinpitäjien henkilötietoja lain kehittämistehtävissä ja olisiko muilla rekisterinpitäjillä säännöksen perusteella velvollisuus luovuttaa tällaista tietoa TVK:lle. Tuoko nyt ehdotettu säännös ratkaisun ongelmaan (säännös yksinään olisi riittävä tietojen pyytämiseksi kolmannelta taholta) vai tarvitaanko edelleen erityinen säännös oikeudesta saada tietoja? Olisiko kehittämistarkoituksessa tapahtuva myöhempi henkilötietojen käsittely yhteensopivaa henkilötietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa?

TVK esittää edelleen myös harkittavaksi, olisiko tarpeen säätää sosiaaliturvan toimeenpanossa kertyvän henkilötiedon toissijaisesta käytöstä vastaavasti erillislailla kuin sosiaali- ja terveystietojen osalta on jo säädetty (laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä 552/2019; ns. toisiolaki). Tämä lisäisi sääntelyn läpinäkyvyyttä ja oikeusvarmuutta. Tietosuoja-asetuksen jättämää kansallista liikkumavaraa tulisi hyödyntää nyt esitettyä laajemmin lain toimeenpanon kehittämisen mahdollistamiseksi.

Kommentit tietosuojalain 6 ja 7 §:in ehdotettaviin muutoksiin

TVK pitää tarpeellisina ehdotettuja täsmennyksiä liittyen erityisiä henkilötietoryhmiä (henkilön terveydentila, sairaus tai vammaisuus) koskevien tietojen sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin. TVK pitää hyvänä ehdotettuja täsmennyksiä käsittelyn suoja-toimiin.

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksessa tarve käsitellä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä henkilötietoja perustuu lain säännöksiin vahingoittuneen henkilön myötävaikutuksesta vahinkotapahtuman sattumiseen (61 §), vahingoittuneelle henkilölle myönnettävän ansionmenetykskorvauksen maksamisen keskeyttämisestä hänen vankeusrangaistuksensa ajalta (144 §), vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta vahingonaiheuttajaan (270 §), työnantajavelvollisuuden rikkomisesta (279 §), tapaturmavakuutusmaksupetoksesta (280 §) sekä vakuutusyhtiön oikeudesta antaa tietoja vakuutusyhtiöihin ja Liikennevakuutuskeskukseen kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseksi (255 a §). Käsitteilytarkoitukset liittyvät vakuutuslaitoksen korvausvastuun selvittämiseen sekä vakuutus- ja korvauskäsittelyyn liittyvien oikeusvaateiden laatimiseen, esittämiseen ja puolustamiseen.

Lisätietoja

Lisätietoja lausunnosta antaa Elina Holmas, p. 040 922 5541 (elina.holmas@tvk.fi)

Tapaturmavakuutuskeskus

Janne Reini
Toimitusjohtaja